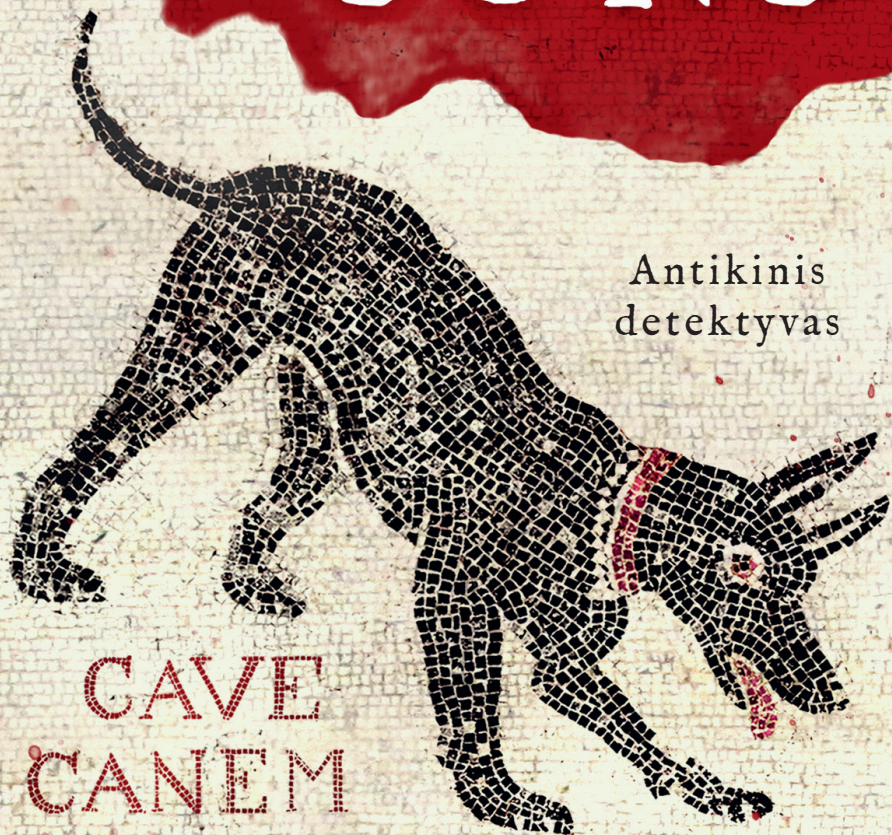

DANILO COMASTRI
MONTANARI

SAUGOKIS ŠUNIS

Antikinis
detektyvas

CAVE
CANEM

TYTO ALBA

PUBLIJAUS AURELIJAUS
STACIJAUS PIRMOJI BYLA

DANIŁA COMASTRI
MONTANARI

SAUGOKIS ŠUNS

PUBLIJAUS AURELIJAUS
STACIJAUS PIRMOJI BYLA

Antikinis detektyvas

Iš italų kalbos vertė
Aurelijus Katkevičius

VILNIUS 2020

Danila Comastri MONTANARI
CAVE CANEM
Hobby & Work Publishing,
Bresso, 2005

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

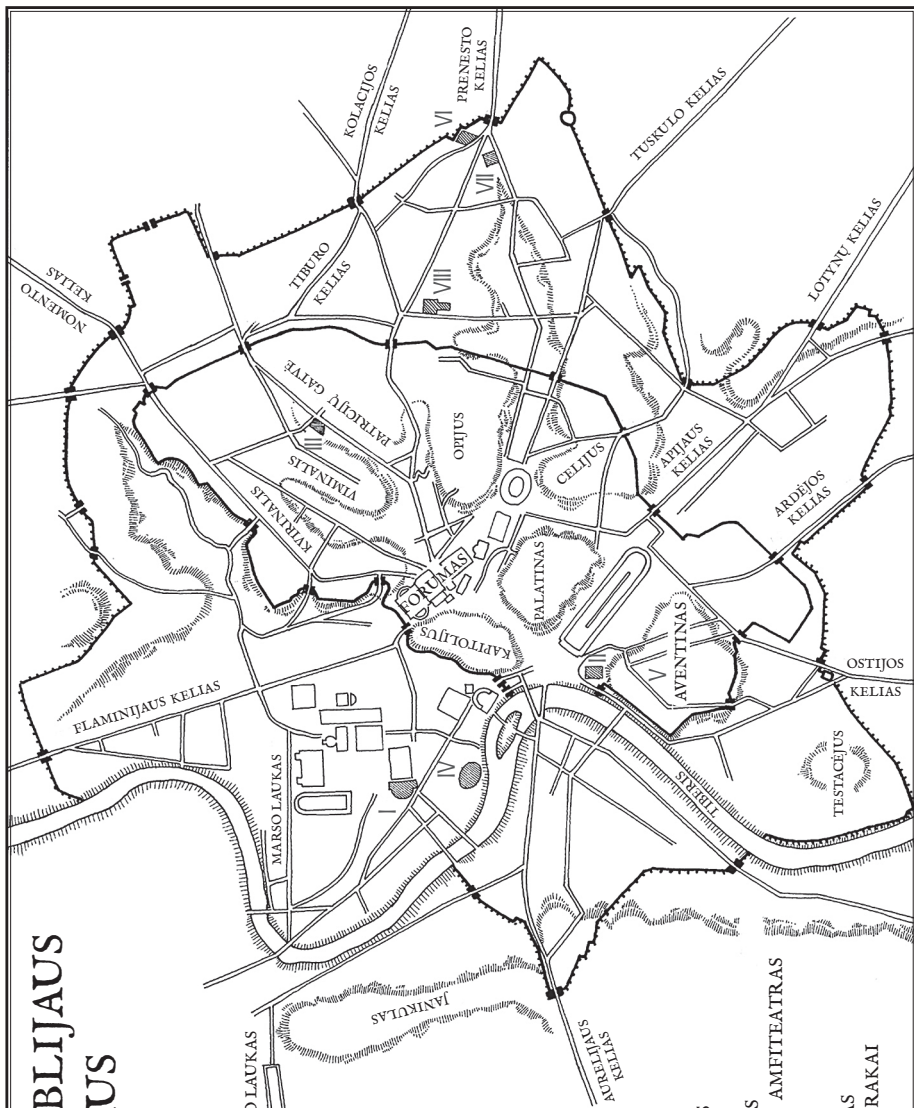
Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Copyright © 1999, 2005 Danila Comastri Montanari
This edition published in agreement with Piergiorgio Nicolazzini Literary Agency
© Aurelijus Katkevičius, vertimas į lietuvių kalbą, 2020
© „Tyto alba“, 2020

ISBN 978-609-466-479-3

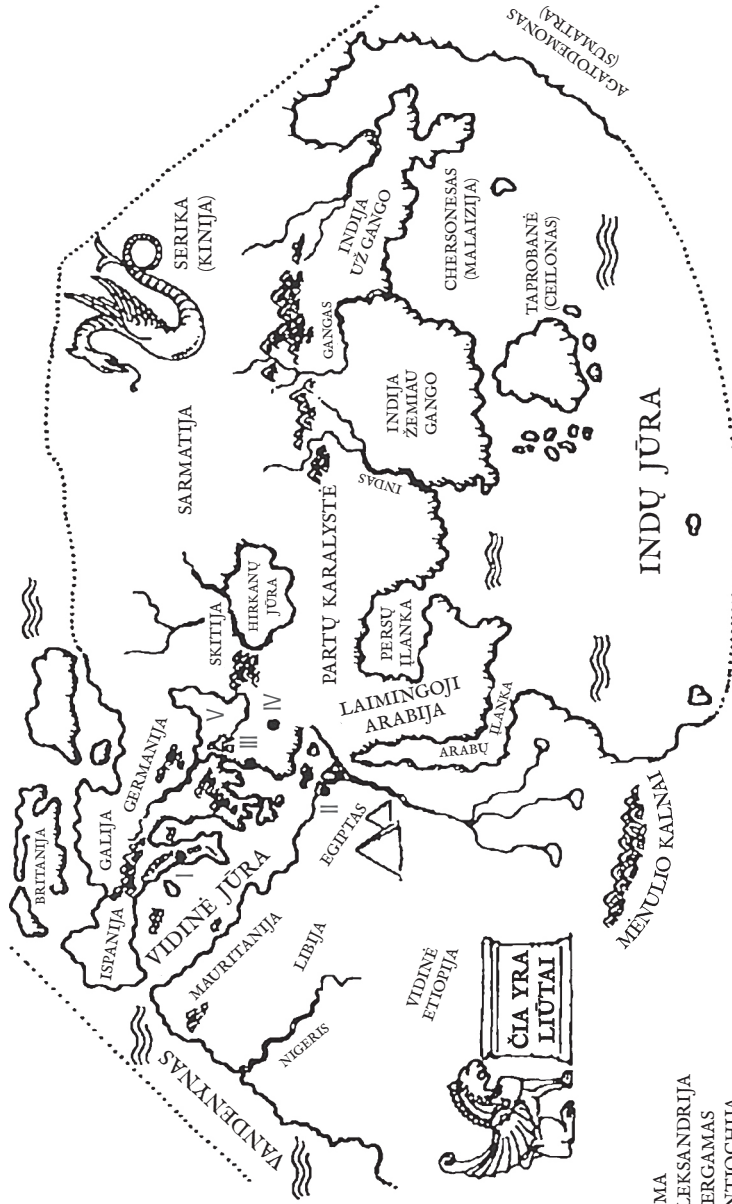
ROMA PUBLIJAUS AURELIJAUS LAIKAI

- I. POMPEJAUS TEATRAS
- II. SERGHJŲ NAMAS
- III. AURELIJAUS NAMAS
- IV. STATILIJAUS TAURO AMPFITETRAS
- V. NIGRO INSULĖ
- VI. ŽVĖRYNAS
- VII. FLAMINIJOS NAMAS
- VIII. GLADIATORIŲ BARAKAI

ANTIKINIS PASAULIS

ŠIAURĖS VANDENYNAS

- I. ROMA
- II. ALEKSANDRIJA
- III. PERGAMAS
- IV. ANTIOCHIJA
- V. EUKSINO PONTAS

VEIKĒJAI

PUBLIJUS AURELIJUS STACIJUS || Romos senatorius

KASTORAS || jo tarnas

POMPONIJA || Aurelijaus draugė

GNĖJUS PLAUCIJUS || provincijos turtuolis

PAULINA || antroji Gnėjaus žmona

ATIKAS PLAUCIJUS || Gnėjaus pirmagimis

ELENA || Atiko žmona

NEVIJA || Elenos duktė iš pirmosios santuokos

SEKUNDAS PLAUCIJUS || Gnėjaus antrasis sūnus

TERCIJA PLAUTILA || Gnėjaus jaunylė duktė

LUCIJUS FABRICIJUS || Paulinos sūnus iš pirmosios santuokos

SILVIJUS || Plaucijų atleistinis

DEMETRIJUS || žuvininkas

PALADIS || dailininkas

KSENIJA || tarnaitė

PROLOGAS

*Roma, 772 metai nuo miesto įkūrimo
(19 metai po Kristaus)*

Deglai buvo jau prieš kurį laiką užgesinti, didžiulis *domus* Viminalyje paniro į tamsų nakties glėbį.

Priglundęs prie peristilio sienos, žmogus pasalūniškai apsidairė ir atsargiai žengė į kolonados šešėlį, stengdamasis, kad sandalai negirgždėtų. Priėjęs prie įėjimo pratisai atsiduso ir nužvelgė raižytų durų ornamentą. Kaip ir buvo numatęs, darbo kambarys buvo tuščias: šeimininkui išvykus į pokylį Ancijoje, niekas kitas nebūtų drįsęs kelti kojos į šį kambarį. Tylus kaip samdomas žudikas įsmuko vidun ir užvėrė paskui save duris.

Žengęs kelis žingsnius įsibrovėlis apčiuopomis susirado lempą, uždegė ją ir atsargiai sumažino dagtį. Silpnoje liepsnos šviesoje pasirodė rūpestingai padirbdinta lova, kėdės, smarkiai prie sienos pristumta didžiulė kvapiosios pistacijos medžio *arca*, papuošta sidabrinėmis figūromis, juoda užrakto skylė mirkčiojo lyg įsimylėjusi moteris.

Įsibrovėlis panaršė po savo tunikos klostes, išsitraukė raktą ir palinko virš skrynios.

Po akimirkos jo galva sprogo.

Kūnas lėtai susmuko ant atverto skrynios dangčio, lempa sudužo į tūkstančius gabalėlių, o šiltas aliejus išsiliejo ant grindų mozaikos, palikdamas didelę lipnią dėmę.

Kita dieną *domus* Viminalyje atrijuje du berniukai šnabždėjo si tarpusavyje, budriai nuščiūdami praeinant vergui ar tarnaitei.

– Viskas netiesa, prisiekiu! Mano tėvas ne vagis! – prieštaravo jaunesnis vaikas, mažas ir toks liesas, kad visiškai skendo savo per didelio drabužio klostėse. – Bent jau tegul man leidžia jį pamatyti.

– Tai neįmanoma, Pari, vyriausiasis tarnas Akvila uždarė jį į kambarėlį, kur laiko nubaustus vergus, – atsakė jam ant rasis, rodydamas, kad būdamas ketveriais metais vyresnis yra kur kas labiau subrendęs.

– Kaip jie gali tikėti tokiais bjauriais kaltinimais? Visa Roma žino, kad mano tėvas Diomedas yra sąžiningiausias valdytojas! Jis bus iš karto išteisintas, tiesa?

– Jei faktai tokie, kaip tu man papasakojai, nesitikėk per daug, Pari. Jį rado be sąmonės prie išplėstos *arca* su raktu rankoje, – iš karto išsklaidė iliuzijas bičiulis.

– Padėk jam, Aurelijau... kilnūsiai Publijau Aurelijau Stacijau! – atkakliai prašė berniukas. – Prašau tave, tu gali. Tau jau beveik šešiolika metų, esi įpėdinis!

– Ir ką? Aš vis dar nešioju *bulla* ir niekaip negaliu pareikšti savo nuomonės šeimos reikalais, – paaiškino berniukas, paliesdamas auksinį pakabutį, kurį laisvi gimę romėnų vaikai visuomet nešiojo virš *toga praetexta*. – Kol mano tėvas gyvas, pagal įstatymą visada būsiu per mažas.

Paris linktelėjo ir sutrikęs pažvelgė į bičiulį: Romoje visos ga-

lios priklausė *paterfamilias*, vyriausiam šeimos vyrui. Iki pat jo mirties vaikai neturėjo jokių teisių, netgi nereta buvo pamatyti garbingo amžiaus piliečių, vis dar paklūstančių pernelyg ilgai gyvenančio gimdytojo valiai, o tas, kuris per anksti tapdavo našlaičiu, galėdavo savo nuožiūra tvarkyti gyvenimą ir paveldą.

– Gal tavo motina... – abejodamas pratarė Paris, gerai žinodamas, kad paliečia jautrią temą.

– Ji Antiochijoje su savo penktuoju vyru. Nemačiau jos trejus metus, – atmetė Aurelijus.

– Tuomet *kyria* Lukrecija! – užsispyrė Paris.

– Mano tėvo meiluzė nekenčia manęs ir net nebando to slėpti. Ji jauna, graži, ambicinga ir nori gauti kokios nors naudos iš santykių su galingu patricijumi. Bet jis elgiasi su ja kaip su verge, o kai būna piktas, paleidžia į darbą rankas: daug kartų girdėjau, kaip apsvaigęs nuo vyno ją mušė, – pasakė Aurelijus, nutylėdamas apie tas valandas, kurias jis praleido klūpomis, priglaudęs ausį prie durų šnipinėdamas neprieinamą puikiąją matroną. – Lukrecija neketina skųstis, tyliai nuryja visus pažeminimus, kad neprarastų savo privilegijų, kurios iš tikrųjų yra labai menkos: sauja sesterčių, leidimas iškilmingomis progomis puoštis šeimos brangenybėmis ir laisvai naudotis nameliu Celijuje. Kažkodėl ji turi iliuziją, kad jeigu ne aš, mano tėvą anksčiau ar vėliau būtų galima įtikinti ją vesti arba bent jau padovanoti kokią nors nuosavybę. O jam savo ruožtu paranku leisti jai tuo tikėti... ir ištarti mano vardą kaskart, kai nenori atverti kapšelio.

Pario lūpos virpėjo:

– Taigi visai nieko negalime padaryti, kad išgelbėtume mano tėvą?

Matydamas, kaip berniukas nusiminięs, Aurelijus neišdrįso jo nuvilti.

– Pamąstykime truputį, Pari. Galbūt yra kitas vagystės paaiškinimas. Išties šis įvykis turi keletą tamsių pusių, – sumurmėjo bandydamas įtikinti save patį labiau negu draugą. – Pavyzdžiui, kaip tavo tėvas būtų sugebėjęs atidaryti *arca* tamsoje.

– Jis turėjo pasiėmęs lempą, ji sudužo. Sako, išsprūdo jam iš rankos, tada jis paslydo ant aliejaus ir trenkėsi galva į skrynios, kurią tuštino, kampa.

– Tuomet kur jis paslėpė grobį?

– Niekas nežino. Iš tikrųjų tai vienintelis dalykas, kuris gali kelti abejonių dėl jo kaltės.

– Pamiršk tai, Pari. Bus lengva paaiškinti, kad tavo tėvui padėjo bendrininkas, – papurtė galvą Aurelijus, išsklaidydamas draugo viltis.

– Gal vergas!

„Arba sūnus“, – pagalvojo Aurelijus, stengdamasis užgniaužti savo baimę.

– Faktas, kad Diomedas pats prisipažino įėjęs į kambarį, – pratarė jis.

– Taip, bet tik įsitikinti, kad viskas gerai, prieš eidamas miegoti. Ir būtent tą akimirką jam smogė iš už nugaros, – pasakė Paris.

– Ir vis dėlto ant sprando nėra nei žaizdų, nei jokio kito ženklų, kuris rodytų, kad jis iš tikrųjų buvo užpultas, – paprieštaravo Aurelijus.

– Aurelijau, jeigu taip sakai, vadinasi, net ir tu juo netiki! – ištarė susikrimtęs vaikas.

– Aš taip nesakiau, – atsakė jo draugas. – Kad nėra kraujosruvų, dar nieko neįrodo. Gerai žinoma, kad kai kurie smūgiai nepalieka pėdsakų. Bet tavo tėvo kaltei pagrįsti yra kitų įrodymų, keliančių nerimą: pavyzdžiui, kaip Diomedas gali paaiškinti, kad rankoje laikė suspaudęs raktą, arba kaip jūsų būste atsirado auksinė segė? Akvila, tarnų vyriausiasis, šį rytą ją rado paslėptą už altorėlio kambarėlyje, kur paprastai miegate. Tai senas ir brangus papuošalas, jis iš promotės kraičio ir mūsų šeima retai jį nešiojo, mieliau saugiai laikė skrynioje.

– Aišku, tikrasis vagis padėjo ją tarp mūsų daiktų, kad apkaltintų mano tėvą! – užginčijo Paris.

– Bet kas galėjo turėti raktą nuo skrynios? – atkreipė dėmesį Aurelijus. – *Paterfamilias* visada jį nešioja ant kaklo, niekada niekam jo nepatiki. Sekretorius Umbricijus įsitikinęs, kad tavo tėvas galėjo slapčia pasidaryti jo kopiją. Jei jis teisus, viskas būtų iš tikrųjų blogai!

– Kodėl?

– Pari, Aurelijų rubininis antspaudas taip pat laikomas *arca*, ir šis antspaudas prilygsta *paterfamilias* ranka rašytam parašui ant bet kurio dokumento... Ar supranti, ką tai reiškia?

– Bet antspaudas nepavogtas! Jie negali nuteisti sąžiningo žmogaus tik tokiu pagrindu! – paprieštaravo berniukas.

– Deja, yra dar šis tas, – nenoromis tęsė Aurelijus. – Akvila tvirtina, kad prieš kurią laiką mano tėvas slapta įsakė patikrinti apskaitos knygas...

– Ir ką?

– O tai, kad jis įtarė, jog reikalai tvarkomi ne visai gerai.

– Patikrinti? – išblyško vaikas, nedrįsdamas paklausti, kas paaiškėjo.

– Nesijaudink, Pari, nieko neteisėta nenustatyta, – nuramino jį Aurelijus, atspėjęs draugo mintis.

– Tuomet mes vis dar galime tai padaryti. Aš maldauju tave, Aurelijau, kai tik *dominus* grįš, pasikalbėk su juo, pamėgink priversti jį pasvarstyti. Aš drebu vos pagalvojęs, kas gali atsitikti, jeigu jis patikės mano tėvo kalte. Tai nebūtų pirmas kartas, kai jis pasmerkia žmogų mirčiai! Atsimeni Pulvilą?

Aurelijus liūdnam linktelėjo: jis net pernelyg gerai prisiminė šį įvykį. Bandydamas apsiginti nuo botago kirčio, vargšas vergas pakėlė ranką prieš savo šeimnininką ir buvo pasmerktas nukryžiuoti, o bičiuliai, bandę jį ginti, atsidūrė turguje ir buvo parduoti kaip nešuliniai gyvuliai.

Tada pagarba, kurią Aurelijus jautė savo tėvui, patyrė stiprų smūgį. Staiga susidūręs su tėvo prievarta ir bjauria menkyste, jaunuolis pradėjo jį vertinti griežtu moraliniu matu, būdingu paaugliams. Pamažu išnyko ir prieraišumas, kaip pamažu, lašas po lašo klepsidroje išlaša vanduo.

– Žinai, visai neblogai, kad mūsų santykiai nėra geri; jis laiko mane nepaklusniu, maištininku ir tiki, kad gali priversti mane paklusti grasindamas atimti paveldėjimą, – liūdnam pratarė jaunasis Stacijus. – Bet jeigu jis tikisi, kad aš, įveiktas tokiais būdais, ketinu nulenkti galvą, na, jam teks nusivilti. Bauginimais ar šantažu nelaimėsi sūnaus pagarbos.

– Bet juk turėtum jam jausti bent kiek prielankumo, – išdrįso suabejoti Paris, karštai mylintis savo tėvą Diomedą.

– Kodėl gi? – paklausė Aurelijus. – Jis yra bailys, visada pa-

sirengęs apšaukti silpnesnius, bet nesigėdija šliaužioti prie galingesnių už jį kojų.

– Pamiršk savo nuoskaudas ir pasikalbėk su juo: jis išklauskys tave, tu jo vienintelis sūnus! – su nevilties gaida balse paprašė Paris.

– Apsakyti sunku, kaip jis su manimi elgiasi, – atsakė Aurelijus. – Dažniau gavau rykštės nei dauguma mano vergų... Ar žinai, kad jis įsakė pedagogui Chrisipui mušti mane kas kart, kai jam tai atrodytų reikalinga? Ir būk tikras, senoji mumija nesidrovi: pasiutęs, kad su juo elgiamasi kaip su vergu, nors mokėsi pas geriausius mokytojus, jis negalėdamas atsiesti šeiminkui išlieja savo apmaudą ant jo sūnaus.

– Žinau, kiek tau kainuoja paprašyti savo tėvo paslaugos, bet padaryk tai dėl manęs, – vėl paprašė draugas.

– Gerai. Dėl mūsų draugystės pamiršiu savo išdidumą ir pabandyčiau ką nors padaryti.

– Ar paprašysi malonės?

– Tai beprasmiška, Pari. Mano tėvas yra ūmus ir kerštingas, kai pyksta, netenka proto. Kad įtikintume jį, jog Diomedas nekaltas, reikėtų turėti kokių nors įrodymų, bet net ir tuomet nežinia, ar jis mus išklauskys. Deja, Akvila užrakino darbo kambarį, taigi negalime jo apžiūrėti.

– Bet aš surinkau iš sąšlavų sudužusios lempos šukes, gal jos pravers? Va jos – pažiūrėk!

– Parodyk! – paliepė Aurelijus, paėmė šukes ir braukdamas pirštu per terakotos nuoskilas kruopščiai jas apžiūrėjo. – Gana keista: kelios šukės dar aliejuotos, bet palietus jos šiurkščios, tarsi kas prie jų būtų prikibę.

- Gal čia dulkės?
- Ne, čia juk grūdėliai. Greičiau smėlis.
- Ar tai svarbus įkaltis?
- Taip, – susijaudinęs patvirtino vaikinai. – Tai reiškia, kad labai gali būti, jog tavo tėvas sakė tiesą! Jeigu Diomedui buvo smogta smėlio maišeliu, žymių ant sprando galėjo ir nelikti. Man atrodo akivaizdu – tikrasis vagis pasinaudojo panašiu ginklu, kad jį apsvaigintų, ir nepastebėjo, jog audinys nuo smūgio suplyšo ir smėlio pabiro ant grindų. Kai lempa nukrito, smiltelės prilipo prie karšto aliejaus.
- Puiku! – visas nušvitęs sušuko Paris.
- Aurelijus nurimęs nusišypsojo. Tiesą sakant, jis nebuvo tikras, ar taip nuostabiai rasta jo išvada atitinka tiesą, bet jis tikrai negalėjo savo abejonėmis kamuoti ir taip jau susijaudinusių jaunojo bičiulio.
- Jaučiu, kad mes teisingame kelyje, – pasakė jam, kad padrąsintų. – Privalome žengti pirmyn.
- O kaip? – suglumęs paklausė berniukas.
- Pirmiausia paimsime segę, kurią rado jūsų kambaryje, ir ją nuodugniai ištyrinsime.
- Tu įsivaizduoji, kad ją mums atiduos, – sudejavo Paris.
- Taip, tu teisyb... Kadangi niekas mums jos savanoriškai neatiduos, turėsime ją tiesiog pavogti! – tvirtai tarė bičiulis, plačiai nusišypsojo ir uždėjo ranką ant draugo peties, lyg jį gindamas.

Po valandos Aurelijus peristilyje prisidėjo prie Pario ir parodė segę.

– Kaip ją gavai? – paklausė Paris žiūrėdamas į jaunąjį Stacijų pilnomis susižavėjimo akimis.

– Nusileidau nuo stogo į tarnų vyriausiojo kambarėlį pro orlaidę. Buvau tikras, kad Akvila užrakino tokį svarbų įrodymą savo kambaryje. Iš tikrųjų ji buvo medinės skrynios šalia jo lovos dugne. Atrakinti spyną buvo vienas juokas!

– O ką dabar su ja darysime? – paklausė Paris, dabar jau visiškai atgavęs pasitikėjimą: jeigu jau Aurelijus ėmėsi šio reikalo, viskas išsispręs geruoju.

– Jeigu nuoširdžiai, neturiu supratimo, – atsakė jaunuolis, žaisdamas su sege. – Koks nuostabus juvelyro darbas, ar ne, Pari?

– Stovintis piestu liūtas, sparnuota moteris fone ir graikiškas įrašas... NAMEO: tai garsaus liūto, kurį įveikė Heraklis, vardas, – pratarė draugas.

– Taigi. Bet rašyba ne tokia, graikiškai turėtų būti *Nemeios*. Tačiau šis daiktas labai senas, gal tais laikais šį žodį rašė šitaip. Arba...

Aurelijus suabejojęs stabtelėjo, o berniukas žiūrėjo į jį užgniaužęs kvapą ir prikandęs lūpą.

– Klausyk, pažįstu žmogų, kuris man gali papasakoti daug daugiau apie šią segę. Azinijaus Poliono bibliotekoje kažkada sutikau juokingą žmogėną, šlubuojantį kaip Hefaistas ir stipriai mikčiojantį. Iš pirmo žvilgsnio jis atrodė kiek trenktas, taigi tik įsivaizduok, kaip nustebau sužinojęs, kad tai jaunesnysis karvedžio Germaniko brolis.

– Ką tu sakai! – sušuko nustebejęs Paris.

Karvedys, kaip žinoma, buvo imperatoriaus Tiberijaus sūnėnas, Cezarių įpėdinis, populiariausias žmogus Romoje. Nebuvo moters, kuri susilaikytų nesviedusi jam gėlių po kojomis, nebuvo vaikino, kuris nepuoselėtų širdy svajonės prisidėti prie jo legionų. Ir kuo labiau Roma mylėjo savo didvyrį, tuo įtariau Tiberijus ir jo motina Livija žvelgė į jį...

– Būtent! – patvirtino Aurelijus, turėdamas omenyje jaunesnįjį Germaniko brolių. – Tai tasai Klaudijus, kurį imperatoriaus šeima gėdijasi parodyti viešumoje: visi jį laiko kvailėliu tik dėl to, kad šlubčioja ir mikčioja, o man, priešingai, jis atrodo malonus ir išmintingas žmogus. Negana to, sprendžiant iš to, kiek ir kokių knygų jis tyrinėja, manau, kad jis itin išsilavinęs. Turbūt jis išmano apie šias senienas daugiau negu kas nors kitas visame mieste. Nedelskime nė akimirkos: eime jam parodyti segės!

– Bet tau liepta pasilikti namie! – paprieštaravo visada linkęs paklusti bičiulis.

– Būtent dėl to negaliu išslysti pro priėngį. Chrisipas įsitikinęs, kad aš atsidėjęs atlieku retorikos pratimus, ir įsakė durininkui neišleisti manęs jokia dingstimi. Laimė, yra kitas būdas iš čia išsigauti... – pratarė Aurelijus ir pamojo savo draugui tyliai sekti paskui jį į užpakalinį kiemą.

Netrukus jis mikliai kaip katinas įsiropštė į figmedį sode, lydymas baimingo Pario žvilgsnio.

– Palauk! Jeigu Chrisipas sužinos, kad... – berniukas pabandė jį sustabdyti, bet Publijus Aurelijus jau perlipo per mūrinę tvorą ir nušoko ant tako kitapus jos.

Po trijų valandų jaunuolis sugrižo tuo pačiu keliu.

Susigūžęs jis įsmuko į peristilį ir jau buvo beeinąs prie darbo kambario durų, kur turėjo laukti Paris, bet išgirdo su niekuo nesupainiojamą rykštės švilpimą.

– Še tau! – šaukė įsiutęs pedagogas, šniodamas *ferula* per liesus Pario pečius. – Ir dar, ir dar, ir dar.

Įniršęs ir išraudęs pliekė neleisdamas savo jaunajai aukai kaip nors prisidengti rankomis.

– Vagie, vagies sūnau! Pavogei segę iš Akvilos skrynios, kad jos negalėtų panaudoti kaip įrodymo prieš tavo tėvą, taip? Bet nepaspruksi, priversiu tave prisipažinti, kur ją paslėpei, nu-dirsiu tau odą nuo nugaros.

– Gana! – įsikišo Aurelijus, stodamasis tarp jųdviejų. – Pa-lik jį, Chrisipai. Tai buvau aš.

– Tu, nelaimėli? – suniurzgė pedagogas. – Ir ką tikėjaisi pasiekti?

– Norėjau įrodyti, kad Diomedas nekaltas, – pabandė pasiteisinti Aurelijus, bet pažaliavęs iš pykčio mokytojas jau pasuko į jį su nauja *ferula*.

– Jau tris valandas tavęs ieškau, kur buvai nulindęs? Aš tave nuleisiu ant žemės, tu arogantiškas snargliau! – suriko greitai puldamas prie jo.

Jaunasis Stacijus net nebandė gintis. Jis ramiai iškentė rykštės smūgį į veidą, paskui apsisprendęs šaltai pažvelgė į mokytoją. Sulig kitu smūgiu jis metė į Chrisipą liepsnojantį žvilgsnį, stvėrė rykštę ir staiga truktelėjęs ją išplėšė.

– Dar taip padaryk, ir aš tave užmušiu, – ryžtingai pasakė jis mokytojui.

– Tu mažas nusikaltėli, kėsini esi į mano autoritetą? Kol nešioji šitą, – rodydamas pirštu į vaikišką *bulla* ant mokinio kaklo atsakė Chrisipas, – privalai man visiškai paklusti. Šeimininkas reikalauja, kad būtum jam geras sūnus, kuklus ir atsidavęs. Per savo gimtadienį, per kitas *nundinae*, turėsi svečiams pasakyti tobulą kalbą. Liko tik septynios dienos, o tu dar net nepradėjai jos kurti! Tėvas tau gyvam odą nudirs, jei jam neįtiksi!

– Gyvam odą nudirs ir tau, Chrisipai! – nusijuokė vaikinys.

– Atiduok *ferula* arba viską papasakosiu šeimininkui. Jis žino, ką daryti su maištininkais: ar pats nematei, kaip degė sučiupti pabėgėliai vergai? Vieną jis net nukryžiuvo... Jei nesileisi nubaudžiamas kaip geras ir paklusnus mokinys, tarnai palaikys, o aš nuplaksiu tave! – žėrė įniršęs pedagogas, grėsmingai artėdamas prie ramiai jį stebinčio jaunuolio.

Tą akimirką atsidarė durys, ir tarpdury pasirodė Umbricijus, šeimininko sekretorius, jo veidas buvo iškilmingai rimtas.

– Kas yra, Umbricijau, gal nepritari mano metodams? – arogantiškai paklausė jo Chrisipas. – *Dominus* man patikėjo savo vienintelio sūnaus auklėjimą, ir aš atsakingas tik jam!

– Ką tik atkako pranešimas iš Ancijaus, – su nerimu balse paskelbė sekretorius. – Naujienos blogos. Viloje vyko gana šurmulinga šventė, šeimininkas kiek per daug valgė ir gėrė. Jis nuvirto nuo gulto ir susitrenkė galvą...

– Ar susižeidė sunkiai? – pasiteiravo Chrisipas, o Aurelijus klausė savęs, kodėl neįstengia nieko pajusti žmogui, kuris jam suteikė gyvybę. Juk susirgus maitintojai Aglajai jis su meile ją prižiūrėjo dieną ir naktį iki pat galo...

– Jis mirė, – bespalviu balsu pasakė Umbricijus.

– *Mirė?* – išblyško mokytojas ir susirūpinęs pažvelgė į priešais jį stovinčio berniuko išdidų veidą su rykštės smūgių randais.

Umbricijus atsigręžė į Aurelijų ir griežtai oficialiai tęsė:

– Reiškiu savo užuojautą, kilnūs Publijau Stacijau, Aurelijų šeimos *paterfamilias*.

Tada žengė atgal ir žemai nusilenkė naujajam *dominus*, kuris nuo šios akimirkos tapo visų namų tarnų visavaldžiu šeiminku.

Jaunuolis sustingo apimtas savotiško spazmo ir pajuto, kad jam svaigsta galva. Vos prieš akimirką jis buvo tik neginamas vaikas, kurį bet kas galėjo nebaudžiamas trypti, o dabar... Jo lūpomis nuslydo šypsenos šešėlis, jis iškalbingai pažvelgė į Chrisipą ir stipriau sugniaužė ką tik atimtą *ferula*. Bet tai truko tik akimirką, jo vis dar kraujuojantis veidas vėl tapo neperžvelgiama kauke.

– Ak, Aurelijau, dievai palaimino tave, – sušuko Paris ir palinko pabučiuoti jam rankos. Pabandė prisiliesti prie draugo, bet iš karto susigriebė ir sutrikęs sumurmėjo: – *Domine...*

– Drąsos, Pari, – Aurelijus sušnabždėjo jam į ausį. – Mūsų kančios baigėsi!

Tuomet netardamas nė žodžio žengė į peristilį tarp dviejų eilių vergų, kurie, išgirdę naujieną, suskubo susirinkti, kad pareikštų jam pagarbą.

– Šeimininke... – visos *domus* gyvenančios šeimos pagarbiai jį sveikino.

Umbricijus ėjo pirmas, Akvila perdėtai pagarbiai nulenkę

galvą, o drąsiausios tarnaitės šnabždėjosi tarpusavyje, išūliai žvilgčiodamos į jaunuolį. Už kolonos nejudėdama stovėjo Lukrecija ir niūriai žvelgė į jį, kamuojama minčių apie savo miglotą ateitį.

– Ko slepiesi, brangioji? – paklausė jos Aurelijus sarkastišku, nieko gero nežadančiu tonu.

Moteris neryžtingai pakėlė galvą, stengdamasi neprisiminti daugybės kartų, kai tyčiojosi ir žemino šį išdidų berniuką, kad atsisteitų už jo tėvo darytas skriaudas: naujasis *paterfamilias* vis dar labai jaunas, pagalvojo ji, pakaks gudriai prisimeilinti, kad būtų galima jį valdyti, kaip nori.

Aurelijus akimirką ją apžiūrinėjo pabrėžtinai smalsiai, pasakui paėmė už rankos, jos riešą puošė apyrankė su brangakmeniais.

– Ši *armilla* tau labai tinka, Lukrecija, tik nepamiršk man jos gražinti, – pasakė tokiu maloniu balsu, kad akimirką apgavo ir gudrią matroną.

Pajutusi palengvėjimą moteris jau rengėsi atsakyti kaip nors sumaniai pataikaudama, bet jos akys susitiko su jaunuolio akimis, o šios buvo ledo šaltumo. Lukrecija sumurmėjo kažką panašesnio į skundą nei į sutikimą ir vos linktelėjusi nubėgo prisiglausti savo kambariuose.

– Tavo įsakymai, *domine*? – pataikaujamai paklausė Akvila.

– Kai tik baigsis šermenys, apsiliksiu vyrišką togą savo gimtadieniui. Surenk iškilmes Kapitolijuje, – pasakė jaunuolis ir su pasišlykštėjimu nusiplėšė nuo kaklo vaiko *bulla*.

– Jums tik šešiolika, *domine*, – paprieštaravo Umbricijus. – Būtų teisingiau palaukti iki septyniolikos...

– Kodėl gi? Karvedys Germanikas buvo paskelbtas suaugusiu penkiolikos.

– Šeimininke, Germanikas buvo imperatoriaus šeimos narys! – priblokštas pratarė tarnų prievaizdas.

– O aš esu Publijus Aurelijus Stacijus, Romos patricijus iš senatorių šeimos ir savo giminės *paterfamilias*, – išdidžiai pareiškė jaunuolis, eidamas užimti jo laukiančios vietos pagrindinėje darbo kambario kėdėje. – O dabar imsime vaistų...

– Kaip? Dabar pat? Kai toks didis skausmas... – paprieštaravo sekretorius, bijodamas pažeisti papročius.

– Aš pamėginsiu jį įveikti, – sausai atsakė Aurelijus, ir niekas jam nedrįso paprieštarauti. – Paaiškinkite man, kas vyko vakar naktį.

– Šeimininkas kurį laiką įtarė, kad valdytojas Diomedas jį apgaudinėja, ir neseniai paprašė žinovo patikrinti namų sąskaitas, – tarė Akvila.

– O sąskaitos pasirodė esančios tobulai tvarkingos, kiek aš žinau, – mestelėjo Aurelijus.

– Bet juk yra segė! – įsiterpė Umbricijus. – Vos prieš kelias dienas *dominus* sakė pastebėjęs, kad dingo viena segė, vaizduojanti deivę Aurorą, ta pati, kurią Akvila rado Diomedo kambaryje. Akivaizdžiai valdytojas tikėjosi vieną po kitos pasisavinti Aurelijų brangenybes.

– Segė? Kalbi apie šitą? – Aurelijus atgniaužė kumštį ir parodė ją šiek tiek pridengęs, kad būtų matyti ne visas papuošalas.

– Nežinau, niekada anksčiau jos nemačiau, – suabejojo

Umbricijus. – Ji visada buvo užrakinta skrynioje kartu su kitomis brangenybėmis. Galiu tik papasakoti, ką man sakė šeimininkas, – nenoriai prisipažino.

– Segė su liūtu nėra vienintelis vertingas iš namų dingęs daiktas, – pasakė Akvila. – Trūksta dar dviejų vėrinių, kelių *armillae*, auksinių taurių rinkinio, skirto svarbiems svečiams, brangios apyrankės su aštuoniakampėmis safyro plokštelėmis, kai kurių vertingų graikų meno kūrinių.

– O rubininis antspaudas? – paklausė Aurelijus.

– Jis gulėjo šalia Diomedo, kai radome jį be sąmonės. Be abejo, tas užkietėjęs vagis ketino pasisavinti ir jį, – atsakė Akvila.

– Iš tikrųjų, istorija, kurią mums papasakojo valdytojas, neatrodo įtikinama, *domine*, – tęsė Umbricijus. – Diomedas sako, kad jam smogė nepažįstamasis, o juk visiškai aišku, jog jį ištiko silpnumas, kai ketino vogti.

– Tuomet kur galiausiai atsidūrė grobis?

– Diomedas, be abejonės, turėjo bendrininką šiuose namuose, padėjusį paslėpti pavogtus daiktus, – pratarė pedagogas Chrisipas.

Nei Akvila, nei Umbricijus nieko neprisidūrė, bet visų akys vienu metu nukrypo į mažąjį Parij, o šis nuraudo kaip išlukštenta krevetė.

– Kaip teisinasi Diomedas?

– Jo niekas dar neapklausė, *domine*. Mes laukėme sugrįžtant šeimininko, nes jis turėjo teisti prasikaltėlį pagal paprotinę *paterfamilias* teisę.

– Atveskite jį pas mane! – įsakė jaunuolis.

Netrukus valdytojas buvo įtemptas į darbo kambarį ir šiurkščiai numestas prie Aurelijaus kojų.

Diomedas iš karto ėmė ginčyti esąs nekaltas:

– Neketinau vogti tavo brangenybių, *domine!* Tavo tėvas buvo užkietėjęs lošėjas, jis žlugdė save skolomis. Galbūt jis pardavė kai kurias brangenybes skolintojui, kaip jau yra daręs anksčiau.

– To negalima pasakyti apie apyrankę su safyrais. Regis, pastebėjau ją čia prieš kelias dienas, – atsakė Aurelijus, klausiamai atsigręžęs į gražiąją Lukreciją.

– Išties ją mūvėjau Frontono pokylyje, bet vos tik grįžome namo, atidaviau tavo tėvui, – tarė moteris, stengdamasi nusišlėpti širdyje verdantį pyktį, kad ji priversta paklusniai atsakinti berniukui, su kuriuo dar prieš dieną nebaudžiama elgėsi, kaip norėjo.

– Nuo to laiko jos nematei?

– Ne, *dominus* neturėjo progos man jos paskolinti.

– Net kad palieptum tarnaitei ją išvalyti? Esi tikra?

– Šiuose namuose nėra įprasta patikėti brangenybes tarnaitėms. *Dominus...* – nekantriai ėmė aiškinti matrona.

Aurelijus ją šiurkščiai nutraukė.

– Aš esu *dominus*, Lukrecija. Būtų gerai, kad nuo šios akimirkos prisimintum tai visiems laikams, – priminė jis pabrėžtinai išdidžiai, o moteris užgniaužusi piktą šūksnį nuleido galvą. – Taigi, Diomedai, tu manai, kad kai kurie dingę daiktai gali būti įkeisti mano mirusio tėvo, – tęsė jaunuolis.

– Pokylio taurių rinkinys tikrai ne – pats jį šveičiau vakar, nes ruošėmės tavo gimtadieniui, – pareiškė Akvila,

skersakiuodamas į valdytoją, tebeklūpantį prie Aurelijaus kojų.

– Ką žinai apie segę, Diomedai? – paklausė šio Aurelijus.

– Segė su liūtu visada buvo *arca*, kartu su kitomis brangenybėmis. Nežinau, kaip ji atsidūrė mano kambaryje, – sudejavo valdytojas.

Aurelijus akimirką susimąstęs nutilo.

– Kiek dabar laiko, Akvila? – pasiteiravo beveik nugrimzdęs mintyse.

– Ką tik prasidėjo aštunta valanda, *domine*, – atsakė tarnų prievaizdas greitai metęs žvilgsnį į klepsidrą.

– Ar kas nors iš namų jau išėjo į pirtį? – paklausė Aurelijus.

– Ne, šeimininke, termos atidaromos tik dabar.

– Gerai. Atneškite baltą audeklą ir patieskite priešais mane, – paliepė valdingu balsu, o vergai suskubo paklusti.

Šaltakraujiškas jaunuolio veidas nė kiek neatskleidė jo galvoje šėlstančios abejonių ir sumišimo audros. Jis apsimetė esąs stiprus, mėgino primesti savo autoritetą daug vyresniems ir labiau patyrusiems už jį žmonėms. Įsakinėti lengva, sunku priversti paklusti, ir jeigu jo pirmasis pernelyg skubotas nuosprendis bus klaidingas, niekas jam nesugrąžins tarnų, kurie savo rankose laikė jo namus, jo gyvenimą ir jo, kaip Romos piliečio, reputaciją, pagarbos ir pasitikėjimo:

– Dabar, Umbricijau, nusirenk ir duok man savo tuniką. Girdėjai, – po kiek laiko pakartojo Aurelijus.

Umbricijus pradėjo vilktis vieną drabužį po kito, nieko nesuprasdamas ir purtydamas galvą. Kai liko tik su *subligaculum* ant paslėpsnių, Aurelijus jį sustabdė.

Senatorius neatsakė. Fis žiūrėjo tolyn, į didelį apskritą žuvų baseiną, kur nardė pabaisos, paragavusios žmogaus mėsos.

DANILA COMASTRI MONTANARI (Danila Komastri Montanari, g. 1948 m.) – buvusi istorijos mokytoja, 1990 m. pradėjusi rašyti bestseleriais vėliau tapusių detektyvų seriją apie Romos senatorių Publijų Aurelijų Stacijų. 28 knygų serija sulaukė tarptautinio populiarumo: Amžinasis miestas, kupinas žmogiškųjų ydų, silpnybių ir nusikaltimų, niekšybių ir žiaurių papročių, kaip gyvas iškyla prieš skaitytojo akis.

Roma, 44-ieji metai po Kristaus. Senatorius Publijus Aurelijus Stacijus – ne tik gerbiamas patricijus, besimėgaujantis visais gyvenimo Romoje pranašumais ir besirūpinantis savo *domus* klestėjimu. Jo aštri akis ir nenuilstamas protas nesnaudžia: senatorius pastebi dalykus, kurių nemato niekas kitas. Pirmąją bylą savo gyvenime jis išnagrinėjo vos įžengęs į vyro amžių.

„Saugokis šuns“ buvo rašoma prie įėjimo į romėnų namus; toks užrašas po mozaika puikavosi ir prie provincijos turtuolio Gnėjaus Plaucijaus namo, pas kurį po atostogų Bajose kaip tik ketino paviešėti Publijus Aurelijus Stacijus. Tačiau vos tik jam atvykus viešnagę aptemdo baisi žinia: pirmagimis Plaucijaus sūnus Atikas įkrito į murenų baseiną ir žuvo. Siaubinga mirtis sukelia įtarimų. Tačiau padėtis dar paaštrėja radus ypatingą žiedą, kurio akyje – kamėjoje – slypi keista pranašystė. Joje sakoma, kad trys šeimos atžalos pražus dėl žuvų, paukščių ir vabzdžių. *Žuvys, paukščiai ir vabzdžiai supūdys vaisius...* Atrodytų, kad tai – tik tušti žodžiai. Tačiau kai visi pamato antrąjį Gnėjaus Plaucijaus sūnų gulintį perskelta galva, kurią smailiu snapu lesioja garnys, net didžiausi skeptikai pradeda kalbėti apie likimo pirštą.

Publijus Aurelijus Stacijus privalo išpainioti Gnėjaus Plaucijaus šeimos intrigų, troškimų, pavydo ir neapykantos rezginį. Kad visi suprastų, ko iš tikrųjų reikėjo saugotis.

ISBN 978-609-466-479-3

TYTOALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt